

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים אזרחיים

ע"א 2809/13

לפני: כבוד השופטת א' חיות
כבוד השופט ע' פוגלמן
כבוד השופטת ד' ברק-ארז

המערער: [REDACTED]

נגד

המשיבים: .1 [REDACTED]
.2 [REDACTED]
.3 [REDACTED]
.4 [REDACTED]
.5 [REDACTED]

ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי בבאר שבע
מיום 28.2.2013 בת"א 5052/08 שניתן על ידי כבוד הנשיא
י' אלון

תאריך הישיבה: כ"ד בחשון התשע"ה (17.11.14)

בשם המערער: עו"ד שיאון מורבצ'יק

בשם המשיב 1: עו"ד אלעד שרון

בשם המשיב 2: עו"ד אבי ביטאו, עו"ד אריק לוי

בשם המשיבים 3-5: עו"ד גיורא רובננקו

פסק-דין

השופטת ד' ברק-ארז:

1. שלושה אנשים חברו להקמת חברה באתיופיה לשם הקמת חווה חקלאית בה. בסופו של דבר, התגלע ביניהם סכסוך. האם סכסוך זה הוא תולדה של מרמה ותחבולה שלהם נפל המערער קורבן? זו השאלה המרכזית שעלתה בערעור שבפנינו.

2. המערער, ושני אחרים – [REDACTED] בהתאמה המשיבים 1-2, רשמו בשנת 2005 חברה פרטית באתיופיה בשם [REDACTED] (להלן: החברה). מטרת ההקמה של החברה הייתה הפעלתה של חווה חקלאית (להלן: החווה). לשם כך, החברה רכשה זכויות בשטח אדמה באתיופיה. בהמשך, החברה התקשרה בחוזה עם [REDACTED], היא המשיבה 3 (להלן: [REDACTED] או המשיבה 3) לפיו זו תקים עבורה חממות ומערכות השקיה בחווה. המשיבים 4-5, [REDACTED] היו שניים ממנהליה של המשיבה 3 בתקופה הרלוונטית.

3. בשנת 2006 החל המשיב 2 בהליכים לפירוק החברה באתיופיה, ובהמשך אף ניתן שם פסק דין המורה על פירוקה. הרקע והסיבות לכך שנויים במחלוקת בין הצדדים, וכך גם ההתפתחויות המאוחרות לאותו פסק דין. בעיקרו של דבר, המערער טוען כי המשיבים חברו נגדו על מנת לנשלו מנכסי החברה ולפרקה. לטענתו, המשיב 2 פעל לפירוק החברה בלא ידיעתו כחלק מן הניסיון לנשלו מן החברה. הוא הוסיף וטען כי המשיב 1 והמשיבים 3-5 רוקנו את החברה מנכסיה, כאשר המשיב 1 העביר את זכויות החברה בחווה לחברה אחרת שהוקמה על ידו יחד עם אדם נוסף, חברת [REDACTED] (להלן: חברת [REDACTED]), בגיבוי המשיבה 3 ובשיתוף עמה.

ההליכים המשפטיים עד כה

4. המערער הגיש תביעת פיצויים בבית המשפט המחוזי בבאר שבע נגד שני שותפיו לשעבר, המשיבים 1-2, וכן כנגד [REDACTED] המשיבה 3, ושניים ממנהליה, המשיבים 4-5 (ת"א 5052/08, הנשיא י' אלון). הליך משפטי זה ידע כמה מעלות ומורדות.

5. כתב התביעה המקורי הוגש על-ידי המערער בשנת 2008. לנוכח התשתית העובדתית שהוצגה, הצורך בהבאת עדים וראיות מאתיופיה, והסעד המבוקש, שנגע למקרקעין באתיופיה – נקבע תחילה כי ישראל אינה הפורום הנאות לדיון בתביעה (החלטתו של השופט י' שפטר מיום 24.1.2010). בהמשך להתדיינות בנושא (לרבות פסק דינו של בית משפט זה בע"א 2505/10 מיום 7.11.2011) הגיש המערער כתב תביעה מתוקן בשנת 2011, והוא זה שעמד בפני בית המשפט המחוזי בעת שנתן את פסק דינו, מושא הערעור שבפנינו.

6. בכתב התביעה המתוקן תבע המערער, בעיקרו של דבר, שלושה סעדים. ראשית, המערער ביקש כי בית המשפט ייתן צו הצהרתי לפיו חלקו בחברה עומד על 50%. לטענתו, זה היה ההסכם בינו לבין המשיב 1, בעוד שמסמכי היסוד של החברה העניקו לו 10% בלבד, על-פי רישום שנעשה, לטענתו, במרמה. בנוסף, ביקש המערער כי בית המשפט ייתן צו הצהרתי לפיו הוא זכאי ל-50% מכל הכספים שיתקבלו מגורמים שונים עבור השקעות הקשורות בהקמת החווה ובהפעלתה. לבסוף, המערער תבע פיצוי בגין הוצאותיו במהלך שלוש השנים שבהן שהה באתיופיה וקידם את הפרויקט הקשור לחווה החקלאית של החברה, הוצאות בסך של 8,000 דולר לכל חודש. המערער טען עוד כי על המשיבים לפצותו בשכר ראוי עבור עבודתו באותה תקופה, וכן לפצותו בגין עוגמת נפש, מרמה ועשיית עושר ולא במשפט עקב נישולו מהחברה. המערער העמיד את תביעתו על סכום כולל של 3 מיליון שקל.

7. מאחר שהמשיב 2 לא הגיש כתב הגנה ולא התייצב לדיונים בבית המשפט המחוזי ניתן כנגדו פסק דין בהעדר הגנה כבר בתחילת ההליך שהתקיים בבית המשפט המחוזי.

8. ביום 28.12.2013 דחה בית המשפט המחוזי את התביעה כנגד המשיב 1 והמשיבים 3-5. בעיקרו של דבר, בית המשפט המחוזי קבע כי הוא אינו נותן אמון בגרסתו של המערער. בית המשפט המחוזי קבע כי המערער לא הוכיח את טענותיו באשר לחלקו בחברה ולנזק שהוא טוען כי נגרם לו. בית המשפט המחוזי קבע, כי תביעת המערער לפיצוי בגין הזמן שהשקיע ובגין עשיית עושר צריכה להידחות, כיוון שהמערער לא ביצע עבודה או שירות עבור המשיב 1 או עבור [REDACTED], המשיב 3. בית המשפט המחוזי דחה גם את טענותיו של המערער ביחס לחברת [REDACTED] וקבע כי אלו אינן מבוססות. הוא הוסיף כי המערער העמיד את שוויה של חברת סמר על סכום גבוה מאוד, אך כאשר הוצע לו לקבל את כל מניותיה בכפוף לכך שיקבל על עצמו את חיוביו של המשיב 1 כלפי [REDACTED] בהיקף שנפל משוויה הנטען של החברה באופן משמעותי – הוא סירב להצעה זו. ביחס למשיבים 3-5 נקבע, כי המערער לא הניח ראיות מספקות לביסוסה של עילת תביעה כנגדם. עוד צוין כי [REDACTED], המשיב 3, שבה עובדים המשיבים 4-5, רק הפסידה כספים מהתקשרותה עם החברה.

הערעור

9. הערעור שבפנינו תוקף, בעיקרו של דבר, את הממצאים העובדתיים שנקבעו בפסק דינו של בית המשפט המחוזי. בא-כוחו של המערער טוען, כי בית המשפט

המחוזי לא נתן דעתו להתרחשויות שחלו בשנת 2007, כיוון שיצא מנקודת הנחה שהחברה פורקה בשנת 2006. כמו כן, טוען המערער כי בית המשפט המחוזי לא התייחס לכך שנכסי החברה עברו כולם לחברה אחרת בבעלותם של המשיב 1 ואדם נוסף, במהלך חטוף שהיה נגוע באי חוקיות, לטענתו. לטענת המערער, באוגוסט 2007 נסע המשיב 1 לאתיופיה, ותוך יומיים הקים בה את חברת סמר בשיתוף עם מי שהיה בעבר עובד של המשיבה 3. המערער טוען כי המשיב 1 העביר את הקרקע שהייתה בשליטת החברה לחברת סמר, תוך מתן שוחד לגורמים באתיופיה, ובתוך שבוע נוסף חתם על הסכם חדש עם המשיבה 3, שבו הסדיר את חובותיו האישיים למשיבה 3 ויצר התחייבויות חדשות של חברת סמר בנוגע לחווה ולסחורה הקשורה אליה. לטענת המערער, בהסכם זה אף נכללה תניית שיפוי לפיה המשיב 1 מתחייב לשפות את המשיבה 3 אם תיתבע בעתיד על ידי החברה או על ידי צד ג' כלשהו, מה שלטענתו מוכיח את מעורבותה בנישול הקרקעות מידי החברה.

10. מנגד, כלל המשיבים, למעט המשיב 2, סומכים את ידיהם על פסק דינו של בית המשפט המחוזי, אשר מבוסס, כך הם טוענים, על ממצאים עובדתיים מבוססים היטב.

11. המשיב 2, שכנגדו ניתן פסק דין בהעדר הגנה, התייצב לדיון לפנינו, וביקש להציג עמדה התומכת, במידה רבה, בטענותיו של המערער, תוך הצגת ראיות חדשות מטעמו. יצוין, כי המשיב 1 הגיש לבית משפט זה בקשה למחוק את המשיב 2 מן ההליך ולהוציא את סיכומיו מהתיק. בקשה זו נדחתה, בשל השיהוי בהגשתה (כשנה וחודשיים לאחר הגשת כתב הערעור) (החלטתו של הרשם ג' לובינסקי מיום 7.9.2014).

12. לאחר הדיון שהתקיים בפנינו, הגיש המשיב 2 ביום 4.12.2014 בקשה למתן רשות לצירוף הודעה לאחר דיון, שאליה צירף את ההודעה עצמה. בהודעה זו טען המשיב 2 כי יש בידו ראיות מהותיות שיש בהן כדי לשנות את הקביעות העובדתיות של בית המשפט המחוזי ואת זכויותיהם המהותיות של הצדדים, ראיות שחלקן היו אמנם בפני בית המשפט המחוזי אך לא במלואן.

13. ביום 15.12.2014 הגיש המערער בקשה להגשת הודעה משלימה מטעמו, אשר אליה צירף את ההודעה עצמה. בהודעה זו חזר המערער על כך שהוא מסכים לצירוף הראיות מטעם המשיב 2, וכן טען שנגלה לו מידע חדש באשר להליך משפטי בין הצדדים הרלוונטיים, אשר בו ניתן נגדו פסק דין בהיעדר הגנה (ת"א 45456-04-13, השופטת י' דוטנברג). לטענת המערער, כתב ההגנה שהוגש על ידי המשיב 1 בהליך האמור תומך בטענותיו לפנינו.

14. דין הערעור להידחות.

15. פסק דינו של בית המשפט המחוזי מבוסס על ממצאים עובדתיים, לרבות ממצאים שעניינם הערכת מהימנות, ולא מצאנו טעם טוב להתערב בהם. הלכה ידועה היא, כי בית משפט זה לא יתערב בממצאים עובדתיים של הערכאה הדיונית, אלא במקרים חריגים. הלכה זו חלה ביתר שאת באשר לטענותיו של המערער בנוגע להערכת העדויות על ידי בית המשפט המחוזי (ראו למשל ע"א 2254/09 ז.י. בנייני איכות בנתניה בע"מ נ' קסטנבאום, פסקה 13 (3.1.2011)). לא מצאנו כי במקרה שלפנינו מתקיימות נסיבות חריגות המצדיקות את התערבותו של בית משפט זה.

16. המערער טען בפנינו כי בית המשפט המחוזי שגה בכך שיצא מנקודת הנחה לפיה החברה פורקה כבר בשנת 2006, ועל כן לא התייחס לאירועים מאוחרים יותר, שהיו בעלי חשיבות מכרעת. טענה זו יש לדחות. ניכר כי בעדויות שנשמעו בבית המשפט המחוזי עלו טענות רבות בנוגע לאירועים שאירעו בסוף שנת 2006 ובמהלך שנת 2007 (ראו למשל: עמוד 30-34, ועמוד 37 לפרוטוקול הדיון בבית המשפט המחוזי, שצירף המערער למוצגיו), וכן כי מסמכים משנים אלו עמדו לנגד עיניו של בית המשפט המחוזי בעת מתן פסק דינו. בית המשפט המחוזי אף התייחס להעברת הקרקע לחברת סמר (בפסקה 9 לפסק דינו) ודחה את גרסתו של המערער בקשר לאירועים המתוארים. אכן, הטענות והאסמכתאות שהביא לכך המשיב 2 בהליך לפנינו, שאף טען כי החברה מעולם לא פורקה בפועל – לא עמדו בפני בית המשפט המחוזי בשעתו במלואן. אולם, בית המשפט המחוזי נדרש גם נדרש לאירועים בשנים 2007-2006, כך שאין מדובר אפוא בשגיאה עקרונית היורדת לשורש הדברים ומצריכה את התערבותו של בית משפט זה.

17. יתרה מכך, וכפי שצינו גם במהלך הדיון, לא ניתן להיעתר בשלב זה להגשת ראיות על-ידי המשיב 2. אכן, מעמדו של המשיב 2 בהליך שבפנינו מוטל בספק, לאחר שניתן נגדו פסק דין בהיעדר הגנה בשלב מוקדם (ראו החלטתו של הרשם ג' לובינסקי בעניין זה מיום 7.9.2014). מכל מקום, איננו נדרשים להכריע בעניין זה שכן מדובר בראיות שכלל לא הובאו בפני בית המשפט המחוזי, ואשר לא הוצג טעם טוב לקבלן בשלב זה, בהתחשב בהלכה המורה כי בעלי דין אינם זכאים להביא ראיות נוספות לפני בית המשפט שלערעור אלא במקרים יוצאים מן הכלל ובהתחשב בשאלה אם הייתה אפשרות להגיש את הראיה בשלב הדיוני הקודם (תקנה 457(א) לתקנות סדר הדין

האזרחי, התשמ"ד-1984; ע"א 488/83 צנעני נ' אגמון, פ"ד לח(4) 141, 147 (1984); ע"א 679/11 דרדיקמן נ' נדב, פסקה 29 (27.3.2014) (להלן: עניין דרדיקמן)). יצוין בהקשר זה, כי לו חפץ המשיב 2 לפעול כנגד פסק הדין שניתן כנגדו, אזי היה עליו לעשות זאת בהליך המתאים, בבקשה לביטולו או בערעור עליו.

18. למעלה מן הצורך יצוין, כי אף אם בית המשפט המחוזי לא התייחס מפורשות בפסק דינו לכל אחד מן ההסכמים שהציג המערער, או לכל אחת ואחת מטענותיו, אין בכך על מנת לפגום בהחלטתו, שכן בית המשפט המחוזי אינו חייב להידרש בפירוט לכל אחת מן הטענות, והדבר נתון לשיקול דעתו (ראו: ע"א 6018/03 אוליאור נ' מסא א.א. ייזום ונהול נכסים בע"מ, פסקה 24 (21.1.2007)). מסקנותיו של בית המשפט מבוססות בראיות שהובאו בפניו, וכאמור – לא מצאנו טעם להתערב בהן.

19. לבסוף, נציין כי עיינו בבקשתו של המערער בנוגע להליכים משפטיים נוספים שהתנהלו או עודם מתנהלים בינו לבין המשיבה 3, אולם לא מצאנו כי יש בה להשפיע על החלטתנו. מדובר בתביעה שהוגשה על-ידי המשיבה 3 נגד המערער והמשיב 1 לתשלום חוב כספי של החברה, שהמערער והמשיב 1 היו ערבים לו. המערער לא הסביר מדוע לשיטתו תביעה זו וכתב ההגנה של המשיב 1 שהוגש במסגרתה מוכיחים קנוניה בין המשיבה 3 למשיב 1. ניתן אף לומר, כי הגשת התביעה נגדו ונגד המשיב 1 במשותף מציבה סימן שאלה ביחס לטענה שהמשיב 1 היה שותף לקנוניה נגדו יחד עם המשיבה 3, אם כי מובן שאיננו נדרשים לכך ואיננו מביעים כל דעה בהליכים שאינם בפנינו. נוסף ונבהיר כי ככל שהבקשה מכוונת להוספת ראיות חדשות הרי שגם בהקשר לראיות אלה המערער לא הניח בסיס להגשתן על-פי אמות המידה הנוהגות בפסיקה (ראו עניין דרדיקמן, בפסקה 29).

20. אשר על כן, הערעור נדחה. המערער יישא בהוצאותיהם של המשיבים בסך של 10,000 שקל למשיב 1, ו-15,000 שקל למשיבים 3-5 (ביחד).

ש ו פ ט ת

השופטת א' חיות:

אני מסכימה.

ש ו פ ט ת

השופט ע' פוגלמן:

אני מסכים.

ש פ ט

החולט כאמור בפסק דינה של השופטת ד' ברק-ארז.

ניתנה היום, ב' בטבת התשע"ה (24.12.2014).

ש פ ט ת

ש פ ט

ש פ ט ת